

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM
DALI**

**BAH639- YUMUŞAK VE SERT
ÇEKİRDEKLİ MEYVE TÜRLERİNDE
KULLANILAN ANAÇLAR**

Doç. Dr. Ahmet ÖZTÜRK

Anaç nedir? Meyvecilikte kullanılan anaçların özellikleri

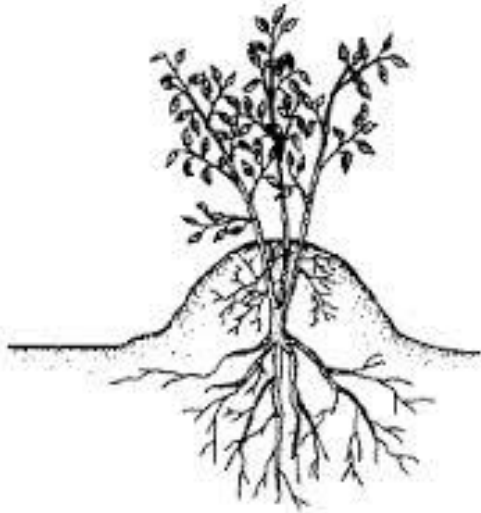
BAH639- YUMUŞAK VE SERT ÇEKİRDEKLİ MEYVE TÜRLERİNDE KULLANILAN ANAÇLAR

Hafta-1

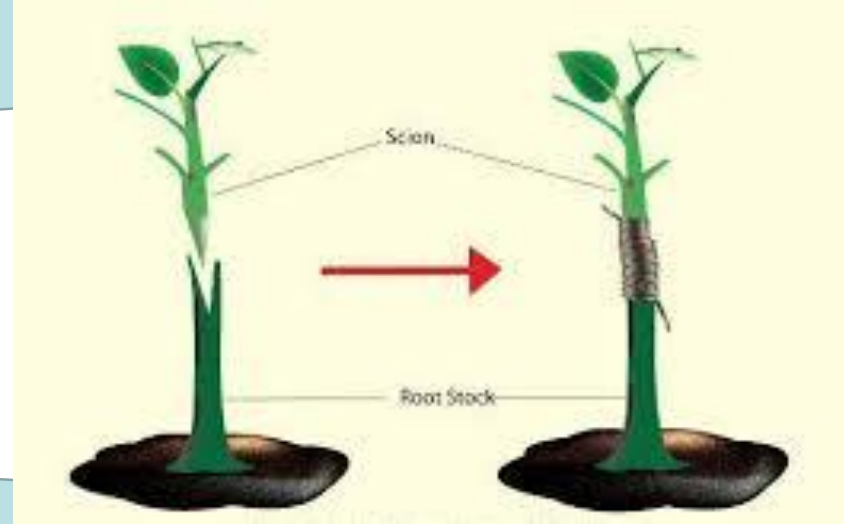

YUMUŞAK VE SERT ÇEKİRDEKLİ MEYVE TÜRLERİNDE KULLANILAN ANAÇLAR

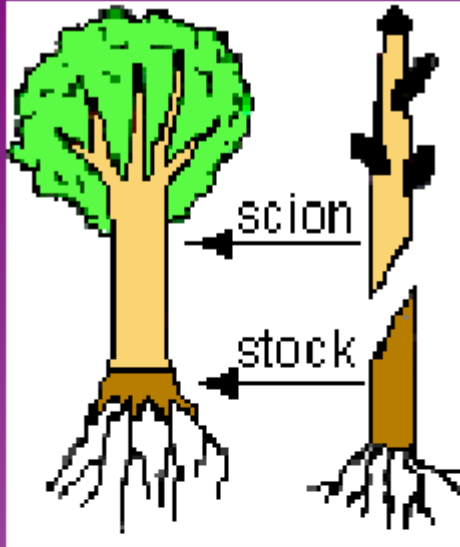

ANAÇ

Aşılama işleminde kullanılacak olan ve bitkinin kök sistemini oluşturacak olan bitki parçasına denir.

Diğer bir ifadeyle; bir meyve tür veya çeşidinden alınan göz yada kalemin üzerine yerleştirildiği kısma denir.

Aşılama sonucu oluşacak olan yeni bitkide **göz yada kalem ağacın taç**, **anaç ise kök** sistemini oluşturur.

- Yeni bitkinin kısa sürede verime başlaması,
- Yüksek verimli ve uzun ömürlü olması,
- Hastalık ve zararlılara karşı dayanıklılık göstermesi gibi fizyolojik olayların düzenli olarak devam etmesi bu iki parçanın birlikte ve uyum içinde olduğunu göstermektedir.

ANAÇLAR

Meyve yetiştiriciliğinde meyve ağaçlarının

- Şekline,
- Büyüklüğüne,
- Erken meyve verimlerine,
- Meyve kalitesine,
- Değişik ekolojik koşullara uyumlarına,
- Hastalık ve zararlılara dayanmalarına etki yapan önemli etmendir.

Çoğaltma yöntemlerine göre;

- Generatif (çöğür) anaçlar
- Vejetatif (klon) anaçlar

Anaçlar;

- Büyüme kuvvetlerine,
- zerine aşılanan çeşidin gelişmesi üzerindeki etkilerine göre

- **kuvvetli**,
- orta kuvvetli,
- zayıf (meyvecilikte bodur) ve
- Çok zayıf (meyvecilikte çok bodur) olarak da sınıflandırılırlar.

- Bu anaçlardan **kuvvetli** olanlar yüksek boylu ve kuvvetli gelişen ağaçlar oluştururken, zayıf anaçlar ise küçük, kısa boylu ağaçlar meydana getirirler.

Klonal anaçlar **eşeysiz = vejetatif** olarak generatif anaçlar ise **tohumla** çoğaltma ile elde edilebilmektedirler.

Vejetatif çoğaltma ile genetik yapısı aynı bir örnek bitkiler elde edilmektedir.

Generatif çoğaltmada ana materyal tohumdur. Yabani meyve tür veya çeşitlerinin tohumlarından elde edilen bitkilere ‘çöğür’, kültür çeşitlerinden elde edilenlere ‘yoz’ adı verilmektedir.

Çöğür (Generatif) Anaçlar

Çöğür anaçların üstünlükleri

- 1- Kolay, çabuk ve ekonomiktir.
- 2- Kök sistemleri derin ve kuvvetli gelişmiştir. Bu nedenle topraktaki su ve besin maddeleri noksanlıklarına karşı daha dayanıklıdırlar. Ayrıca kurağa ve soğuklara karşı da dayanıklıdırlar.
- 3- Derinlere giden kök yapıları nedeniyle, toprağa tutunmaları daha güçlüdür.
- 4- Virüs hastalıkları ile bulaşık değildirler.

Çöğür anaçların sakıncaları;

1- Çöğür anaçları ebeveynlerinin heterozigot kalıtsal yapıları ve yüksek oranda yabancı dölleme özellikleri nedeniyle, birörnek bitkiler oluşturmazlar. Bu yüzden meydana gelen ağaçların gelişme kuvvetleri farklı olduğu gibi, soğuğa ve kurağa, hastalık ve zararlılara dayanımları da farklıdır. Yine ağaçların ürüne başlama yaşları ile verim ve meyve kaliteleri de farklılık gösterebilir.

2- Çöğür anaçlar genelde yüksek boylu ağaçlar meydana getirirler. Bu durum budama, hasat, tarımsal ve kültürel işlemleri güçleştirmektedir.

3- Ağaçlar geç meyveye yatarlar ve yüksek kaliteli meyve tutma oranları azdır.

Vejetatif (klon) Anaçlar

Klon anaçların üstünlükleri;

a. Aynı kalıtsal yapıda olmaları nedeniyle, anacın göz yada kalemle uyuşma durumu bilinmekte olup, birörnek bireyler meydana getirirler. Bu anaçlar üzerine aşılanan çeşitlere ait ağaçlar aynı büyüme kuvvetinde olup soğuğa, kurağa, hastalık ve zararlılara karşı dayanımları aynıdır.

b. Bunların belirli özelliklerinden yararlanılmaktadır. Örneğin, zayıf anaçların kullanılması ile bodur ağaçlar elde edilmekte, böylece yoğun dikim nedeniyle birim alandan elde edilen verim artmaktadır. Bu yolla elde edilen bodur ağaçlar verime daha erken başlamakta, bol ve kaliteli ürün vermekte ve ayrıca bu bahçelerde budama, mücadele, derim gibi kültürel işlemler daha kolay ve ekonomik olarak yapılabilmektedir.

Klon anaçların sakıncaları;

a. Çoğaltılacak klon eğer virüs hastalıkları ile bulaşık ve özel önlemler alınmamış ise, yeni çoğaltılan anaçlar da virüs hastalıkları ile bulaşık olacaktır.

b. Bodur tipler genellikle, kök sistemlerinin zayıf ve gevrek bir yapıda olması nedeniyle, rüzgâr ve meyve yükü sonucu devrilebilmektedirler. Bunlar için kuvvetli destek sistemlerinin kullanılması gereklidir.

c. Daha yüzlek kök yapıları nedeniyle, su ve besin maddelerinin yetersiz olduğu toprak ve elverişsiz iklim koşullarına uyumları iyi değildir.

Anaçlarda bulunması gereken özellikler;

- 1- Anaçlarda üretim mümkün olduğunca basit ve ekonomik olmalı
- 2- Aynı anda aşıya gelen anaç sayısı çok fazla olmalı
- 3- Anaçlar dikensiz veya çok az dikenli olmalı
- 4- Aşılama işlemi mümkün olduğunca uzun dönemde yapılabilirmeli
- 5- Anacın üzerine aşılanacak çeşitle iyi uyuşması gerekmektedir.
- 6- Anaç değişik ekolojik şartlar altında iyi bir sürgün gelişimi sağlamalı
- 7- Anaçta büyümenin başlaması ve dinlenmeye giriş arasında farklılıklar olmamalı
- 8- Kök sürgünü yada dip sürgünü oluşturmamalı